

İslamofobi ve Hukuk

Cyra Akila Choudhury (Ed.) ve Khaled A. Beydoun (Ed.)

Özgün Adı: Islamophobia and the Law, Cambridge University Press; First Edition USA 2020, ISBN 9781108422123.

GAV Perspektif Yayınları*, 2022

© Göç Araştırmaları Vakfı İktisadi İşletmesi

Sertifika No.: 43715

GAV PERSPEKTİF

Hacettepe Mah. Fener

Sk. No: 5 06230

Altındağ Ankara/Türkiye

+90 (312) 473 79 11

gavperspektif.com

bilgi@gavperspektif.com

siparis@gavperspektif.com

[@gavperspektif](https://twitter.com/gavperspektif)

[@gavperspektif](https://www.instagram.com/gavperspektif)

1. Baskı

Kasım 2022

Ankara

GAV Perspektif Yayınları - 21

ISBN: 978-605-71985-3-2

Karton Kapak

Çeviren

Aybike Sena Akgül

Editör

Mervenur Şahin

Musahhih

Seda Çelikkaya

Kapak & Dizgi

Hafize Pala

Baskı

Sarıyıldız Ofset Ltd. Şti. • Sertifika No: 46685

İvogsan Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 1358. Sk. No: 31 Ostim, Yenimahalle, Ankara

© Kitabın tüm yayın hakları GAV Perspektif Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

İslamofobi ve Hukuk

Cyra Akila Choudhury (Ed.)
ve Khaled A. Beydoun (Ed.)

Çev. Aybike Sena Akgöl

İÇİNDEKİLER

İSLAMOFOBİ VE HUKUK	IX
YAZARLAR HAKKINDA	XI
TEŞEKKÜR	XVII
GİRİŞ Khaled A. Beydoun ve Cyra Akila Choudhury	1
1. İslamofobi Nedir? Bir Kavramın Yükselişi	1
2. İslamofobi Üzerine Kapsamlı Bir Anlayışa Doğru	5
3. Yasal Bir Tanım	8
4. Hukukun İslamofobisi	13
5. Kitabın Yapısı	13
6. Sonuç	15
BÖLÜM I İRK VE VATANDAŞLIK	17
1 VATANDAŞ VE TERÖRİST Leti Volpp	19
1. Giriş	19
2. Irksal Profilleme Üzerine	19
3. Oryantalist Anlatılar	24
4. Vatandaşlık ve Kimlik Üzerine	28
5. Sonuç	31
2 11 EYLÜL 2001'DEN SONRA İRK, SİVİL HAKLAR VE GÖÇMENLİK HUKUKU: ARAP VE MÜSLÜMANLARIN HEDEF ALINMASI Susan Akram ve Kevin Johnson	33
1. Giriş	33
2. Arap ve Müslüman Kökenli Kişilerin Şeytanlaştırılması	35
3. Ulusal Kriz Zamanlarında Irkçılık	40
4. Terörizmle Modern Mücadelenin Sivil Haklara Etkisi	47
5. Sonuç	54
3 İYİ YABANCILAR VE İYİ VATANDAŞLAR KURGULAMAK: TERÖR(İZM)LE MÜCADELENİN MEŞRULAŞTIRILMASI Karen Engle	57
1. Giriş	57
2. Göçmenlik Hukuku ve Kötü Yabancılar	59
3. Kötü Vatandaşlar	64
4. Terörle mücadelede Kötü Yabancılar ve Kötü Vatandaşlar	65
5. Göstergesel Dinamiklerin İşleyişi: terörle mücadelenin Meşrulaştırılması İçin İyi Yabancıların ve İyi Vatandaşların Yaratılması	71
6. Sonuç	77

4 HUKUKUN PAYLAŞTIĞI BİR ÖFKE: 11 EYLÜL SONRASI TUTKU SUÇU OLARAK IRKSAL ŞİDDET Muneer I. Ahmad	79
1. Giriş	79
2. 11 Eylül Sonrası Süreçte "Müstakil" ve "Kamusal" Irksal Şiddet	81
3. "Müslüman Görünümlü İnsanlar" Kurgusu ve Yerine Konabilirliğin "Mantığı"	86
4. 11 Eylül Sonrası Nefret Saldırıların Kökenini Anlamak	87
5. 11 Eylül Sonrası Tutku Suçu Olarak Irksal Şiddet	91
6. 11 Eylül'den Sonra Hukuku Teşvikte Şiddetin Rolü	91
7. Sonuç	93
BÖLÜM II MAHKEMELERDE İSLAMOFOBİ SİYASETİ	95
5 IQBAL'İN KAYIP ÖYKÜSÜ Shirin Sinnar	97
1. Giriş	97
2. Kayıp Öykü: Javaid Iqbal	99
3. Kayıp Öykü: Irk, Din ve 11 Eylül Sonrası Gözaltılar	104
4. Usulün ve Esasın Kesiştiği Noktada Iqbalin Yeniden Okunması	111
5. Sonuç	115
6 "MÜSLÜMAN YASAKLARI" VE SİYASİ İSLAMOFOBİNİN (YENİDEN) OLUŞTURULMASI Khaled A. Beydoun	117
1. Giriş	117
2. Amerika'nın İlk "Müslüman Yasağı"	118
3. Amerikan İslamofobisinin Modern Hukuku	122
4. İslamofobi Siyaseti	127
5. Sonuç	135
7 ABD MAHKEMELERİNDE "İSLAM HUKUKU": YARGISAL CİHAT MI YOKSA ANAYASAL ZORUNLULUK MU? Faisal Kutty	137
1. Giriş	137
2. Anayasa ek 1. maddesi ve ABD Mahkemelerinde Din	139
3. Sözleşme İlkelerini, Nezaketi ve Kamu Politikalarını Gündeme Getiren Davalar	143
4. Çokkültürlülük ve Hukuki Çoğulculuk	149
5. Sonuç	152
BÖLÜM III CEZA HUKUKUNDA VE ULUSAL GÜVENLİK HUKUKUNDA İSLAMOFOBİ	155
8 BİR MÜSLÜMAN KAYIT SİSTEMİ: ESKİDEN YAPILANLARA VE SIRADA NELERİN OLABİLECEĞİNE DAİR BİR BAKIŞ Abed A. Ayoub	157
1. Giriş	157
2. Arap ve Müslüman	158
3. Boulder Operasyonu	158
4. 1. Körfez Savaşı ve Özel Kayıt	165
5. 11 Eylül Sonrası Süreç ve Ulusal Güvenlik Giriş Çıkış Kayıt Sistemi (NSEERS)	166
6. NSEERS'in Tam Feshi	170
7. Müslüman Kaydı: Sırada Ne Var?	172
9 ULUSAL GÜVENLİK'İN KIRIK CAMLARI Amna A. Akbar	175
1. Giriş	175

2. Ulusal Güvenlik Toplum Polisliğinin Sınıflandırılması	177
3. Bozulma ve Radikalleşme	187
4. Müslümanları İrkleştirmek	189
5. Sonuç	196

10 | CEZAEVİNDE MÜSLÜMAN RADİKALLEŞMESİ: CEZA POLİTİKASININ AKLI SELİM SESİYLE Mİ, ALARM SESLERİYLE Mİ YANIT VERİLİYOR? Spearlt 197

1. Mahkum Radikalleşmesine Yaklaşım ve Yorumlamalar	197
2. Alarmcılık ve Siyasi Bozulmalar	199
3. Ceza Yargılamasında Müslümanlar	201
4. İrksal ve Dini Ayrımcılık	209
5. Sonuç ve İleriye Dönük Tartışma	210

BÖLÜM IV | HUKUK, TOPLUM VE İSLAMOFOBİ 215

11 | MÜLKİYET ÜZERİNE HUKUK SAVAŞLARI: CAMİ KARŞITI AKTİVİZMDE TARİHSEL İRKÇILIK VE GÜNÜMÜZ İSLAMOFOBİSİ Cyra Akila Choudhury 217

1. Mülkiyet Üzerine Hukuk Savaşları: Yasaların Cami Karşiti Aktivizmde (Kötüye) Kullanımı	219
2. Mülkiyet Üzerine Hukuk Savaşları ve Dağılımsal Sonuçları	227
3. Sonuç	233

12 | "ÖZGÜRLÜK VE ÖLÜM" Karen Ellis Rhone 235

1. Giriş	235
2. Amerika Birleşik Devletleri'nde Hukuki Olarak Dayatılan Ayrıştırmanın Mirası	237
3. Nefrete Hüküm Vermek	244
4. 11 Eylül Terör Saldırılarından Bu Yana Ayrıştırma, Nefret ve Yasalar	246
5. Savaşlar ve Müslümanları Küresel Anlamda Ayrıştıran ABD Dış Politikaları	251

13 | İSLAMOFOBİNİN TOPLUMSAL CİNSİYETİ Aziza Ahmed 255

1. Giriş	255
2. 11 Eylül ve Bush Yönetimi	256
3. Obama Yönetimi	261
4. Donald Trump: Toplumsal Cinsiyet ve İslam'a Dair Mevcut Bir Anlatıyı İstismar Etmek	263
5. Sonuç	267

14 | CEBRİ ASİMİLASYONCULUK VE MÜSLÜMAN KADINLARIN İŞYERLERİNDE KİMLİK SERGİLEMESİ Sahar F. Aziz 269

1. Giriş	269
2. İş Yeri Kimlik Sergilemesi: Beyaz Olmayan Müslüman Kadınların Durumu	272
3. Üçlü Düğüm: Gruplar Arası, Grup İçi ve Kesişimsel Kimliklerden Gelen Uzlaşmaz Kimlik Sergileme Baskıları	275
4. Ayrımcılığın Hızına Yetişmek İçin 7. Madde İçtihadının Genişletilmesi	280
5. Sonuç	287

DİZİN 289

İSLAMOFOBİ VE HUKUK

İslamofobi ve Hukuk, son zamanlarda ortaya çıkan ve yaygın şekilde İslamofobi olarak bilinen bağnazlığa akademik anlamda eleştirel bir gözle bakan kurucu nitelikte bir çalışmadır. Bu kitap; 11 Eylül saldırılarından sonra İslamofobinin ortaya çıkışını ve yükselişini, özellikle de hukukun nasıl devlet destekli İslamofobiyi ortaya çıkardığını ve sivil İslamofobi ve yasa dışı kanun infazı ile Müslümanlara uygulanan şiddet için dinamik bir katalizör görevi gördüğünü keşfetmek amacıyla önde gelen hukukçuları bir araya getirmektedir. Türünün ilk örneği olan bu kitap; akademisyenler, avukatlar ve bu alanda daha derin bilgiye sahip olmak isteyen öğrenciler için eleştirel bir okumadır. Bu derleme; ırk, göçmenlik ve vatandaşlık, ceza hukuku ve ulusal güvenlik alanlarında karşılaşılan; mahkemelerdeki Müslüman karşıtı projeleri ileri taşımak için kullanılan, hukukta ve toplumda görülen İslamofobiye işaret eder.

CYRA AKILA CHOUDHURY, Florida Uluslararası Üniversitesi Hukuk Fakültesinde hukuk profesörüdür. Mülkiyet, toplumsal cinsiyet, azınlıklar ve transnasyonal güvenlik ve karşılaştırmalı hukuk alanlarında dünyaca tanınan bir uzmandır. Akademik çalışmaları, Amerika Birleşik Devletleri'nde önde gelen uluslararası hukuk dergilerinde ve bazı çok yazarlı basımlarda mevcuttur.

KHALED A. BEYDOUN, Arkansas-Fayetteville Üniversitesi Hukuk bölümünde hukuk doçenti ve Kalifornia-Berkeley Üniversitesi İslamofobi Araştırma ve Belgeleme Projesinde kıdemli fakülte üyesidir. Ulusal güvenlik, Müslüman Amerikalılar, İslamofobi alanlarında önde gelen bir hukukçu ve *Amerika'da İslamofobi: Korkunun Kökenlerini ve Yükselişini Anlamak* kitabının yazarıdır.

TEŞEKKÜR

Bu kitap, Donald Trump'ın yükselişinden önce fakat İslamofobinin beklenmeyen şekilde filizlendiği terörle mücadele Dönemi sırasında 2015'te yazıldı. Daha ortada hiçbir şey yokken ve o zamanlar beni de tanımazken kendisine bu fikirle yaklaştığımda bu maceraya benimle atılmayı kabul eden eş yazarım Khaled'e teşekkürlerimi sunmak isterim. İçgörülerini ve iş birlikçi yaklaşımı ile çalışmalarımı zenginleştirdi ve benim için yepyeni yollara ışık tuttu. İslamofobi ve ikincil konuma itilmenin her çeşidine karşı mücadelede kendisini kardeşim gibi görürüm. Yazılarıyla bize katkı sağlayan diğer yazarlara da bu kitabın bir parçası olmayı kabul ettikleri için teşekkürlerimi sunarım. Pek çoğu, çalışmalarının bu kitaba dâhil edilmesi ve alıntılanması konusunda bize güvendi. Yazarlarımızın birkaçı da orijinal eserler ile İslamofobi ve yasalar konusunda yeni fikirlere ışık tuttu. Destekleri ve çalışmaları için herkese minnettarım.

Bu proje, Florida Uluslararası Üniversitesi (FIU) Hukuk Fakültesi tarafından yaz araştırma bursu ile finanse edildi. Monica Ishak ve William Diab bize dört dörtlük bir araştırma desteğinde bulundu. FIU Hukuk Fakültesi Kütüphanesinden Marisol Floren, kuytu köşelere kaldırılmış dava dokümanlarını bulup çıkarma ve alıntı kontrolü yapma konusunda inanılmaz yardımcı oldu. Başından beri bu kitap için hevesli olan Cambridge University Press editörleri (kendisi artık Cambridge bünyesinde olmayan) John Berger, Joshua Penney ve Jackie Grant'a da ayrıca müteşekkirim. Ebtisam Abdulaziz'in eşsiz eserini kitabımızın kapağında kullanabildiğimiz için de çok şanslıyız, desteği ve cömertliği için kendisine müteşekkirimiz. Kariyerim süresince pek çok akademisyen arkadaşım ve yoldaşım bu sohbetin bir parçası oldu, her birinin ismini burada anamasam bile onlara da entelektüel cömertlikleri için teşekkür ediyorum. Özellikle de hukuksal akademi çevresindekilere, azınlığa mensup bir kadın ve akademiye yeni atılmış biri olarak yaşadığım zorluklarda bana destek oldukları için minnettarım.

Bu kitap, partnerim ve entelektüel aynam Ben Hamlin'in desteği olmasaydı mümkün olamazdı. Kariyerim boyunca onun sevgisi ve anlayışı beni ayakta tuttu. Önemli şeyleri paylaşabilmek ve önemi olmayan şeylere gülebilmek büyük bir mutluluktur. Ve biz, Kasım 2016'dan beri en karanlık zamanlarda bile birlikte güleceğimiz çok şey bulduk.

Annem ve babam, Parveen ve Abdul Choudhury de kariyerim süresince konuşabileceğim ve destek alabileceğim insanlar oldular. Kız kardeşim Naseem Choudhury ve eşi Jody Perret'e de hem göçmen Müslüman topluluklar hem de güncel siyasi

durum üzerine fikir alışverişi yapmak için hep güvenebildim. Tartışan, karşıt sav üreten ve ufkumu genişletmeme ortam sağlayan bir aileye sahip olduğum için minnettarım. Evlilik yoluyla edindiğim Hamlin ailesi de her zaman eğlenceli ve entelektüel anlamda kamçılayıcı oldu; bu da beni bir akademisyen ve öğretmen olarak pek çok açıdan şekillendirdi.

Bu kitap, Müslüman olduğu için yaşamını yitiren, şiddet ve nefrete maruz kalan; İslam dünyasında küresel anlamda müdahale için hedef gösterilen ve bütün zorluklara rağmen daha adil bir dünya için çabalayan herkese ithaf edilmiştir. Ayrıca yeğenlerim Magda ve Suraiya'ya ithaf edilmiştir. Umarım daha az İslamofobi ve nefretin var olduğu bir dünyada yetişirler. Umarım dürüstlük ve insaniyetin değerli olduğu bir dünyada yaşarlar.

Cyra Akila Choudhury

Hepsinden önce aileme, özellikle de annem Fikrieh Beydoun'a teşekkür etmek isterim. Buna ek olarak hukuksal akademi çevresinin içinde ve ötesindeki entelektüel çevreme, özellikle de Kimberle Crenshaw, Devon Carbado, Bernadette Atuahene, Ediberto Roman, Erika Wilson, UCLA Eleştirel Irk Çalışmaları Topluluğu ve California Üniversitesi İslamofobi Araştırma ve Belgeleme Proje Topluluğuna teşekkürlerimi sunmak isterim. Son olarak araştırmamı ve uygulama çalışmamı Eşitlik Bursu ile destekleyen Açık Toplum Vakfına minnettarlığımı belirtmek isterim.

Khaled A. Beydoun

GİRİŞ

Khaled A. Beydoun ve Cyra Akila Choudhury

1. İSLAMOFOBİ NEDİR? BİR KAVRAMIN YÜKSELİŞİ

Amerika'daki Müslümanlar, algılanan farklılıklarına dayalı ön yargıya ve eşit olmayan muamelelere hiç de yabancı değiller. Özellikle de ister yerel ister küresel olsun, kriz anlarında medya uzmanları ve akademisyenler, uzmanlık alanları fark etmeksizin siyasal İslam ve modernite hakkında fikir beyan ederken Müslümanlar da kaçınılmaz toplumsal tepkiler için kendilerini hazırlar. İslam ile ilgili şimdilerde gözlemlenen Maniştik düşünce tarzı aslında uzun bir tarihsel sürece dayanmaktadır ve izi geçmişe doğru, Hristiyanlarla Müslümanların ilk karşılaşmalarına dek sürülebilir. Fakat daha yakınlarda da Bernard Lewis ve Samuel Huntington gibi araştırmacılar “İslam”ın “Batı” ile anlaşmazlık içinde olduğunu öne sürmekte ve bu iki kavramı da karşılıklı olarak birbirini dışlar ve tekil nitelikte olacak şekilde yansıtmaktadır. İslam’ı, Yahudi-Hristiyan dünyası ve Avrupa’dan ayrı tutmayı amaçlayan uzun süre ayakta kalmış bu bilim geleneğinin bir parçası olarak bazı uzmanlar, özlerindeki farklılıklar dolayısıyla İslam’ın liberal değerler ve genel anlamda da demokrasi ile örtüşmediği görüşünü hâlen ileri sürmektedir.

Merhum Edward Said, yenilikçi eserinde Batı’da İslam olarak (yanlış) anlaşılan şeyin aslında geniş çapta pek çok yüzyıl boyunca gelişerek yerleşmiş Batılı korkuların ve hayallerin yansıması olduğunu savunmuştur. Kendisi Arapların ve Müslümanların kendi sesleri, deneyimleri ve öz bilgileri yerine sıklıkla Batılı uzmanlarınkini kullanan bu çalışma alanını tasvir etmek için “oryantalizm” terimini türetmiş ve Batılı araştırmacıların İslam ve Müslümanlar ile ilişkisini kuramlaştırmıştır. Bu uzmanların bazıları, hakkında fikir öne sürdükleri ülkelerde hiç bulunmamışlardır bile. Bu alanda kapsamlı uzmanlıkları bulunan gerçek araştırmacılar, elbette var olsa da oryantalizmin temel özelliklerinden biri, kendileri Arap ya da Müslüman olmayanların “nesnel” çalışmalarını yüceltmek ve artırmaktır. Bu uzmanlık çok yakın zamana kadar gerçek Müslüman seslerin kesilmesine neden olmuştur. Bu yüzden de yerel araştırmacıların kendilerini temsil etmeleri kuşku ile karşılanmış ve yanlış oldukları düşünülerek göz ardı edilmiştir.

Bundan birkaç on yıl ileri gittiğimizde, Amerika Birleşik Devletleri için bir dönüm noktası olan 11 Eylül 2001 terör saldırılarına geliyoruz. Bunu takip eden süreçte Orta

Doğu, Kuzey Afrika ve Asya yeniden ilgi odağı hâline geldi, bu durum İslam alanında hem daha ciddi akademik çalışmalara hem de kendinden menkul, neo-oryantalist uzmanların ortaya çıkmasına vesile oldu. Müslüman olmayan Amerikalıların çok azı Müslümanlar ile etkileşim içinde olduğu için de televizyondaki, filmlerdeki ve araştırmacıların çalışmalarındaki tasvirler, çoğu insan için yaygın bilgi kaynağı hâline geldi. Frank Gaffney ve Brigitte Gabriel gibi ulusal güvenlik uzmanlarının dâhil olduğu endüstrinin yükselişi ile birlikte 11 Eylül sonrası süreçte ortaya çıkan algının büyük çoğunluğu İslam'a ve Müslümanlara karşı aşikâr bir şekilde ön yargı içermekteydi. Yıllar boyunca Amerika'daki bu düşmanlık eğiliminin bir adı yoktu ya da en azından araştırmacıların üzerinde fikir birliğine vardığı, ana akım medyanın düzenli olarak zikrettiği ya da alandaki aktivistlerin ve avukatların da benimsediği bir adı yoktu. Bununla birlikte 11 Eylül sonrası dünyanın siyasi gerçeklikleri ve deneyimleri yeni terimlere ve taze teorilere ihtiyaç duymaktaydı. Oryantalizm hâlâ güçlü bir olguydu fakat bu terim ve teori yaygın olarak akademik söylemler ile sınırlıydı ve 11 Eylül'den önce ortaya çıkarılmıştı.

Bundan önceki krizlerden farklı olarak 11 Eylül saldırıları “yurt içinde” gerçekleştirilmişti. Bunun sonucu olarak ilk kez, Amerikan toplumunun savunmasız olduğu açıkça ortaya çıktı. 11 Eylül saldırıları farklı bir kategoriye aitti çünkü artık tehdit “orada” değildi, Amerikan toplumunun derinine işleyebilir durumdaydı. Bu saldırılara verilen tepkiler, bu kitabın pek çok bölümünde de açıklandığı gibi ulusal güvenlik tedbirleri yoluyla Müslümanları kurumsal ve siyasi olarak hedef almakla sokaklara yayılan müstakil şiddet arasında dağılım gösterdi. Bunu takip eden on yıllık süreç boyunca Müslümanların denetlenmesi, düzenlenmesi ve şiddet konusu olarak hedef alınması, devlette ve özelde gözlemlenen düşmanlık eğiliminin dikkatlice tanımlanabilmesi için bir söylem ve kelime hazinesi arayışının gelişmesini sağlamıştır. *İslamofobi* teriminin ortaya çıkışı da bu gelişmenin bir parçası olarak değerlendirilebilir ve gerçekten de akademik literatür içerisinde kavramlaşmıştır fakat aynı zamanda alandaki aktivistler ve avukatlar, medya ve ötesi tarafından da kucaklanmıştır. Bu terim şimdilerde yaygınca Müslümanlara ve Müslüman olduğu düşünülenlere karşı düşmanlık eğiliminin kavranabilir bir şekli olarak anlaşılmakta fakat hâlen yoğun tartışmalara sebep olmakta ve farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

İslam'ın ve Müslümanların oluşturduğu tehditlerin gerçekte korkutucu olduğuna ve bunlarla yüzleşilmesi gerektiğine inanan bazı eleştirmenler, bu terime karşı çıkmaktadır çünkü bu terim kendilerinin tamamen mantıklı olduğunu iddia ettikleri korkuları “akıl dışı” göstermektedir. Bu eleştirmenler İslam'ı ve Müslümanları yekpare olarak görmekte ve Müslümanlara farklı muamele etmenin haklı gerekçeleri olduğunu savunmaktadır. Gerçekten de Müslümanlara devamlı olarak sapkın ve tehdit unsuru gibi muamele yapılması İslamofobi teriminin ne kadar faydalı olduğunun göstergelerinden biridir. İslam'dan korkanlar Müslümanları *İslam ile bağlantıları yüzünden* nasıl istisna tehdit unsurları olarak görüyorsa bu terim de tam olarak bu uygulamayı, tek bir kimliği ve bu kimliğin temelinde yatan İslam'ı kullana-

rak istisna oluşturma hâlini yansıtır.

Akademi eleştirmenleri, İslamofobi teriminin analitik değer biçilemeyecek kadar yaygın ve kesin çizgilerden yoksun bir terim olduğunu iddia edebilir. Ne de olsa bu terim yalnızca içerisinde ismi geçtiği için İslam ve Müslümanlar ile az çok ilişkilendirilebilecek bir inanç ve davranışlar bütünü tanımlama amacı gütmektedir. Fakat zaten biz tam da bu yüzden terimin değerli olduğuna inanıyoruz. Bu terim, İslam'a ve Müslümanlara karşı; yalnızca ırk, din ya da ulusal köken bazına indirgenemeyecek kadar çok yönlü bir düşmanlık eğiliminin teoride ve pratikte karşımıza çıkan dışavurumlarının karmaşıklığını içinde barındırabilecek kadar geniş ve kapsamlıdır. Kuramsal bir kavram olarak İslamofobi İslam'ı ve Müslümanları ötekileştirmede kesişen, değişen ve dinamik boyutu kendi bünyesinde özetlemeyi amaçlar ki bu ötekileştirme; farklı kimliklerin bir araya geldiği durumlarda bile tesadüfi değil, kastidir. Bu yüzden terim, kitap boyunca çeşitli şekillerde ve farklı bağlamlarda kullanılmıştır. Dahası İslamofobiye maruz kalanlar sadece "gerçekten" Müslüman olanları ve İslam'a inananları değil, aynı zamanda Müslüman zannedilen insanları da içerir. Örneğin; bir matematikçi, matematik Arapça ile karıştırıldığı için bir uçaktan atılıyorsa bunun bir İslamofobi örneği olduğunu anlarız. Türban takan Sihler ya da eşarp takan kadınlar Müslüman oldukları gerekçesiyle hedef alınıyorsa bu da İslamofobidir. Bu olayların; Müslümanlara ve İslam'a karşı olan düşmanlık dikkate alınmadan anlaşılması mümkün değildir. Yalnızca ırkçılık veya cinsiyetçilik olarak anlaşılamazlar. Kavramsal olarak İslamofobinin kesin olmayan çizgilere sahip olduğunu kabul ediyoruz; bu da hem bir güç hem de bir zayıflık unsurudur. Bununla birlikte bu olguları, başka hiçbir terim Amerika Birleşik Devletleri tarihinin herhangi bir dönemiyle karşılaştırıldığında özellikle şimdilerde, bu kadar ses getirecek şekilde, geniş bir kitleye (indirgeyici olsa bile) böylesi çabuk anlaşılabilir hâle getirmemektedir.

Müslümanların hedef alınması ve İslam'ın kötülenmesi 11 Eylül sonrası hızlı bir yükselişe geçmiş olsa da İslamofobi'yi tam kapsamlı bir siyasi strateji hâline getiren, Donald Trump'ın başkanlık kampanyasıydı. Başkan adaylığının başlangıcından itibaren Trump, İslam'ı ve Müslümanları kötülemek için eline geçen her fırsatı değerlendirdi. Beyaz milliyetçi şiddeti ve tehditlerini göz ardı eden Trump, sürekli olarak Müslümanlara odaklandı ve onları topyekûn bir şekilde dış tehditlerle ilişkilendirdi. Destekçilerini harekete geçirmenin bir aracı olarak bu stratejiyi merkeze almış olması nedeniyle Trump "İslamofobi Başkanı"¹ olarak adlandırılabilir. Ayrıca tehdit unsuru oluşturan göçmenlerin ülkeyi işgal etmesini engellemeye yönelik vaatlerini takiben Trump, Müslüman çoğunluğa sahip yedi ülkeyi hedef alan ilk seyahat yasağını yürürlüğe koyarak görevdeki ilk haftasında İslamofobiyi başkanlık politikası olarak

¹ Khaled A. Beydoun, Donald Trump: The Islamophobia President, Al Jazeera English (9 Kasım 2016), <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/11/donald-trumpislamophobia-president-161109065355945.html>.

taçlandırmıştır.² Böylece İslamofobi şu anda Amerikan yaşamının merkezine sıkıca yerleşmiş durumdadır. Bu durum diğer siyasi adayların korkuyu körükleyebilecekleri ve aynı zamanda sesleri fazlaca duyulan beyaz üstünlükçü tabana destek sağlayabilecekleri bir araç hâline gelmiştir. İslamofobi terimi; sosyal, siyasi ve yasal olgularla mücadele eden çeşitli aktivistler ve akademisyenler arasında ana akım hâlini almıştır. Şimdilerde sosyal medyada, haberlerde ve bu kitabın da bir parçası olduğu giderek büyüyen akademik literatürde rutin olarak kullanılmaktadır.

Literatürün tam bir incelemesi bu giriş bölümünün kapsamı dışında olsa da bu terimin kökenlerini kısaca özetlemek önemlidir. İslamofobi, bilimsel literatürde çok sayıda kaynak tarafından yerleşik hâle getirilmiştir. Bir İngiliz düşünce kuruluşu olan The Runnymede Trust, İslamofobi terimini ortaya çıkaran ilk kuruluş olarak tanınmaktadır. 1990'ların başında yapılan bir çalışmada, bu kuruluş İslamofobiyi “Müslümanlara karşı temelsiz bir düşmanlık ve bunun sonucu olarak da tüm Müslümanlara ya da çoğuna karşı korku ve düşmanlık besleme” olarak tanımladı.³ Bu tanım, 11 Eylül terör saldırıları ile birlikte Müslümanların hedef alınması ve günah keçisi hâline getirilmesinin sonrasında geniş bir kabul ve cazibe kazandı. *Korku A.Ş: Amerika'daki İslamofobi Ağının Kökleri* (Fear Inc.: The Roots of the Islamophobia Network in America) başlıklı 2011 yılında yapılan bir çalışma, Runnymede'nin sunduğu temel tanım üzerine inşa edilmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Müslüman karşıtı ağa bir başka boyut daha eklemiştir. Bu çalışma açık bir tanım sunmamış ancak İslam ve Müslümanların kötülenmesine kendilerini adayan ve bunun için iş birliği yapan uzmanlar, lobiciler ve organizasyonlar ağını ortaya çıkarmıştır:

Ve her şey birtakım vakıflardan akıtılan paralarla başlar. Vakıflardan ve zengin bağışçılardan oluşan küçük bir grup, Müslümanlara ve İslam'a karşı -kitapları, raporları, internet sitelerini, blogları ve İslam karşıtı taban örgütlerinin ve bazı muhafazakâr dinî grupların seçim çevrelerinde propaganda olarak kullandıkları özenle oluşturulmuş savları kullanarak- korku ve nefret ticareti yapan birtakım sağ kanat düşünce kuruluşlarına önemli finansal destekler sağlayarak Amerika'da İslamofobi ağının can damarını oluşturur.⁴

Fear, Inc. İslamofobiyi gündeme getiren finansal çıkarlara dikkat çekti ve bunun tamamen “akıl dışı” bir düşmanlık eğilimi veya korku biçimi olduğu fikrini ortaya çıkardı. Terimi popülerleştiren ve büyümekte olan literatüre katkı sağlayan diğer

² Beyaz Saray, Amerika Birleşik Devletleri'ni Yabancı Teröristlerin Ülkeye Girişinden Korumaya Yönelik Başkanlık Emri (Executive Order Protecting the Nation from Foreign Terrorist Entry into the United States), 27 Haziran 2017.

³ Robin Richardson, *Islamophobia: A Challenge for Us All* (1997).

⁴ Wajahat Ali, vd., *Fear Inc.: The Roots of the Islamophobia Network in America*, Center for American Progress 1, 9–10 (2011).

programlar ise Georgetown Üniversitesine bağlı, İslamofobi üzerine bir araştırma projesi olan Köprü Girişimi (The Bridge Initiative) ve Kaliforniya Üniversitesinin İslamofobi Araştırma ve Belgeleme Projesi'ydi (Islamophobia Research and Documentation Project). Profesör Stephen Sheehi'nin kitabı *İslamofobi: Müslümanlara Karşı İdeolojik Kampanya* (*Islamophobia: The Ideological Campaign Against Muslims*), bu konu üzerine ilk monografik boyuttaki çalışmalardan biriydi.⁵ Birleşik Krallıkta, Dr. David Tryer'ın *İslamofobi Siyaseti: Irk, Güç ve Hayal* (*The Politics of Islamophobia: Race, Power and Fantasy*) kitabı, Müslümanların ırklaştırılması gibi benzer temaları inceledi.⁶ Yakın zamanda da sosyolog Erik Love, *Amerika'da İslamofobi ve Irkçılık* (*Islamophobia and Racism in America*) adlı kitabında İslamofobiyi, Müslümanlara ve Müslüman olduğu düşünülenlere karşı ırkçılık olarak çerçeveleyen bir tanım da sunmaktadır.⁷ Eleştirel bir ırk kuramı merceğini benimseyen Love; İslamofobiyi, özellikle devlete bağlı ve sivil aktörler tarafından başlatılan değişken bir ırkçılık biçimi olarak görmektedir. Bu tanımlar, İslamofobinin en çok yankı yapan ve kuvvetli çerçeveleri arasında yer almaktadır ve bu kitapta sunduğumuz tanımının temelini oluşturur.

Bir sonraki bölümde, İslamofobi kavramının daha derinlerine inerek bu terimin popüler kullanımının bazı eksikliklerini araştırıyoruz. Sonrasında ise terimin yasal tanımını ve hukukun nasıl İslamofobinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ayrıntılı olarak sunuyoruz.

2. İSLAMOFOBİ ÜZERİNE KAPSAMLI BİR ANLAYIŞA DOĞRU

Medya uzmanları ve siyasetçiler, hukukçular, avukatlar, hukuk akademi camiası ve diğer akademik camialardaki araştırmacılar, artık İslamofobi terimini kullanmakta ve bu terimin bilimsel ve popüler sözlüklerdeki yerini sağlamlaştırmaktadır. Ancak yakın zamana kadar bu terime dair kapsamlı bir tanım hâlâ eksikti; özellikle de İslamofobiyi korumada ve devam ettirmede hukukun rolünü, İslam'a ve Müslümanlara karşı modern düşmanlık eğiliminin önceki sistemler ile bağlantısını ve devletin attığı adımlar ile toplum arasındaki ilişkinin Müslümanlara karşı gösterilen müstakil şiddeti nasıl meşru kıldığını da içine alan bir İslamofobi tanımının eksikliği hissediliyordu. Daha kapsamlı bir tanıma dile getirmeden önce terimin hâkim kullanımlarındaki eksiklikleri kısaca tartışmak önemlidir.

İlk olarak İslamofobinin popüler tanımları; bireylerin eylemlerine, özellikle de anormal veya uç örnekler olarak değerlendirilen, eylemleri akıl dışı olarak kabul edilen ve hâkim siyasi söylemlerden veya "terörle mücadele" politikasından bağımsız olanların

⁵ Bk. Stephen Sheehi, *Islamophobia: The Ideological Campaign Against Muslims* (2011).

⁶ Bk. David Tryer, *The Politics of Islamophobia: Race, Power and Fantasy* (2013).

⁷ Erik Love, *Islamophobia and Racism in America* (2017).